

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 7. An conditio honesta, si sit contraria bonis matrimonii, vitiet
matrimonium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

Ad 1. confirm. Respcum distinctione majoris: debent etiam vitari illam appo- sita post matrimonium rite contractum, si apponerentur eo modo, quo repugnant illius essentia. C. majorem; si alio; nego majorem. Si autem apponantur post ma- trimonium rite contractum, non appo- nuntur, nec apponi possunt eo modo, quo repugnant ejus essentia. Nam obligatio ad eas condiciones bono matrimonii op- positas, solum repugnat essentia matri- monii, in quantum contrariantur volun- tari se obligandi ad ea bona, dum quis con- trahit; non autem postquam contraxit. Nam tunc repugnat simul esse in contra- hentibus has duas voluntates efficaces: ob- ligatio ad prestanda bona matrimonii, obli- gatio ad non prestanda bona matrimonii: sic voluntas non dandi pretium pro re ven- dibili, non repugnat emptioni factae adje- cta; secus adjecta in principio. Accedit, ut recte notat Fagundez. lib. 1. de contra- ctibus c. 7. num. 17. quod quando ea con- ditio apponitur in principio, apponatur, ut constitutiva contractus; non autem, quando apponitur contractui jam consti- tuto; ergo non apponitur utrobique eo- dem modo.

Ad 2. confirm. de precario Resp. eam conditionem (ut possit quodcum- que revocari) non pertinere ad substan- tiam precarii, sed tantum ad qualitatem, qualiter conditio seu pactum, non revo- candi, adjectum testamento, non est con- tra substantiam, sed solum qualitatem, consensus ad testamentum requisiti, ut docet Covarr. 4. Decretal. 2. p. c. 3. §. 1. num. 17.

771. Ex dictis colliges 1. non tantum jure positivo, ut constat ex dictis; sed etiam naturali, omnes dispositiones, & contra- ctus vitari, ac irritos esse, adjecta condi- tione contraria substantia talis actus; quia contradictionem implicat, quod quis si- mul efficaciter velit substantiam actus, & aliquid contrarium substantia actus, seu illi repugnans. Colliges 2. idem dicen- dum de conditione pro quolibet statu, si in- composibilis sit cum voluntate se obli- gandi ad praedicta bona matrimonii. Ra- tio est omnino eadem; quia sic debent simul stare duae voluntates circa idem, contrariae, quod repugnat; & ideo etiam conditio resolvens, licet non sit suspen-

dens, vitiat contractum v. g. duco te, do- nec aliam ditiozem invenero. Haec enim tollit consensum in perpetuitatem, qui est de substantia matrimonii; ita Sanchez. cit. lib. 5. hic D. 98. Colliges. 3. hanc condi- tionem: si non invenero aliam ditiozem, consensui posse apponi, vel in vim obliga- tionis v. g. ut ab obligatione liber sim, si aliam invenero; vel suspensivè, nimirum, animo se non obligandi prius, quam condi- tio purificetur aut deficiat. Colliges. 4. Si ea conditio adjiciatur primo modo, vi- tiari contractum: secus, si secundo. Nam in primo obligatio separabilitatis admit- tenda; contraria est obligationi inseparabi- litatis; quae obligationes non concurrunt in secundo, ut patet consideranti. Nam si aliam inveniat, deficit consensus in perpetuitatem datus, sub conditione, si aliam non invenero; si autem non invene- rit aliam consensus evadit absolutus, & nulla tunc adest obligatio ei concedendi separationem. Coll. 5. hanc conditio- nem si te adulterandam tradideris, posse apponi vel per modum obligationis, ut sen- sus sit, si te obliges ad adulterandam; & sic vitiat matrimonium, quia voluntas se ad hoc obligandi est impossibilis cum voluntate se obligandi ad non adulteran- dum, quae voluntas est de substantia ma- trimonii, vel solum per modum executio- nis, ut sensus sit, si habeas propositum non servandi quod promittis, & ad quod te ob- ligas; & in hoc casu non vitiat matrimo- nium; sed tanquam turpis habetur pro non adjecta. Collig. 6. vitari matri- monium adjecta conditione, si te obliges non reddere debitum juste petenti, vel, si te obliges necare prolem nobis natam; aut, vitandi in corpore, reddendo caecum, mutilam D. Nam haec obligatio contra- ria est voluntati se obligandi ad curandum bonum proles, falem negative) nimirum non nocendi corporali ejus saluti.

§. 7.

An conditio honesta, si sit contraria bonis matrimonii, vitiet matrimo- nium?

Responsio est affirmativa; ita San- chez. cit. lib. 5. hic D. 10. num. 2. qui tamen oppositam negativam, quam (ib. num. 1. tenent Paludanus, & alii) vocat verè pro-

probabilem. Ratio hujus est non tantum ex jure positivo, quod constitutio *c. finalis* sit indefinita, consequenter universalis; sed etiam ex jure naturali, quod simpliciter recusat duas voluntates contrarias circa idem simul tempore, ut dictum est in prioribus Pontifex enim in *c. fin.* non respexit ad honestatem, vel turpitudinem conditionis, quando dixit: *per conditiones substantiæ actus contrarias, vitari actum*, sed ad repugnantiam conditionis adjectæ, cum consensu in bona matrimonii, *quoad obligationem.*

797. Ex hoc autem nascitur quæstio, an si duo contrahant matrimonium, expressè adjectâ conditione, *servandi castitatem in conjugio*, ea conditio sit contra substantiam matrimonii, consequenter contractum vitiet, ac irritum reddat? admitto Conjuges matrimonio ritè contracto posse de mutuo consensu edere *votum castitatis, debiti non petendi, vel Religionis ingrediende*; non enim repugnat, quod quis usum juris legitime acquisiti sibi voluntariâ obligatione interdicit: sed an possint in principio contrahere cum tali obligatione voti? non omnes æque conveniunt. Nam in quæstione (*an dum quis contrahit matrimonium, cum intentione servandi castitatem, hoc ipso intendat aliquid repugnans substantiæ matrimonii*) multiplex est Doctorum opinio. Paludanus in 4. dist. 30. q. 2. docet matrimonium sub ea conditione contractum non vitari, licet sit contra substantiam matrimonii, seu bonum proles; volens *c. fin. b. t.* intelligendum duntaxat *de conditione turpi*, & contraria substantiæ matrimonii; *non de honesta*, qualis est, *si servaveris castitatem.*

798. *atq.* Gonzalez in *c. Insinuante b. t. n. 8.* censet illâ conditione in ipso contractu deductâ in pactum, vitari matrimonium, eò quod conditio servandi castitatem excludat consensum in mutuum cohabitationem, hoc est in jus, & potestatem ad copulam; quod etiam docet Sanchez. *lib. 5. hic D. 10. n. 3.*

Similiter Waldensis *de Sacram. c. 131.* docet, matrimonium impediri, quando illud contrahitur cum intentione implicita, & virtuali *servandi castitatem.* Nam ad matrimonium necessarius est consensus, saltem implicitus in ea, quæ sunt

de ejus essentia; sed proles, fides, Sacramentum, sunt de essentia matrimonii ex D. Thoma in 4. dist. 31. q. 1. a. 3. *supra n. 793.* relato: ergo voluntas excludens ea excludit matrimonium; talis autem est voluntas, *servandi castitatem*; ergo.

Sylvester V. *Matrimonium 4. q. 1. 5. & 6.* & alii, censent per conditionem substantiæ matrimonii contrariam, mente retentam, matrimonium non vitari; quia ad matrimonium tantum desideratur consensus contrahentium, signis, seu verbis expressus; consequenter conditio mente retenta nequit illud vitare.

Basilii Pontius *lib. 3. de matrimonio c. 11. n. 6.* docet, *conditionem de vitanda copula, sive ex pacto, sive ex voto*, positam in contractu matrimonii, non esse contra ejus substantiam, id, quod videtur cæteris probabilius. Quia voluntas ejusmodi conditionis, etiam in pactum deductæ, non est contraria consensui, ad verum ac legitimum matrimonium requisito; cum alius non requiratur, quam consensus mutuus sufficienter expressus, quo contrahentes sibi mutuo (privativè ad alios) constituunt jus perpetuum sui corporis ad usum conjugalem; huic autem consensui non repugnat voluntas servandi continentiam, ut patebit ex seq. Ergo.

Nam 1. *voluntas alteri constituendi, & vicissim acquirendi jus corporis ad usum conjugalem; & voluntas non utendi jure* non sunt voluntates oppositæ; sicut oppositæ non sunt, *nolle copulam, imò velle obligari ad non utendum jure copule, & velle retinere jus ad copulam.* 2. quia licet obligans se ad castitatem excludat omnem consensum in copulam, per hoc tamen non excludit consensum in acquirendum jus ad copulam; hæc enim duo simul stare possunt. Hinc *velle matrimonium contrahere, seu velle acquirere jus ad copulam, & jus acquisitum velle retinere*, solum differunt in hoc, quod in primo casu quis velit acquirere: in secundo jam acquisitum jus ad copulam retinere; atqui hæc secunda voluntas non est consensus in copulam (stat enim in Conjuge post matrimonium consummatum professio) ergo nec in primo.

3. Non etiam ex eo, quòd ejusmodi conditio repugnet bono prolis essentialiter intento in contractu conjugii. Nam bonum prolis, quod in contractu matrimonii necessario intendi debet, non aliud exigit, quàm *jus ad copulam* cum obligatione non vitandi prolem, *positivè*, ac *iniquè*, per media illicita impediendo ejus generationem, ac reddendo se ineptum ad proliferationem, seu Sobolis susceptionem; sic Castropal. *hic D. 2. p. 11. S. 4. num. 7.* sed cum tali consensu stat voluntas servandi castitatem, præferim, cum valdè congruè dici possit, cum dicitur: *in matrimonio debere intendi bonum prolis*, aliud non significari, quàm per ejusmodi contractum conjuges debere sibi constituere jus ad usum conjugalem, seu copulam, non causà meræ voluptatis, sed causà suscipiendæ prolis, si jure suo uti velint.

799. Ex hoc sequitur, eam conditionem: *si prolem vitæ*, quam Pontifex in *c. fin. b. t.* numerat inter condiciones *contra substantiam matrimonii*, non debere in eo loco sumi merè *negativè*, quasi diceret, hanc conditionem (*si non velis uti jure conjugali*) esse contra substantiam matrimonii: sed *positivè*, nimirum, *si velis vitare prolem, positivè impediendo*, ut expositum est. Ratio est, quia alias non utendo jure copulæ, agerent coniuges contra bonum prolis, prout illud intendere pertinet ad substantiam matrimonii, id, quod dici potest, cum nec implicita quidem intentio, *utendi jure copulæ*, ullo modo pertineat ad substantiam contractus conjugalis, ut patebit ex dicendis.

800. Dices tamen 1. voluntas apponens eam conditionem (*si prius te voto castitatis obstrinxeris*) est contra bonum prolis, ergo viciat matrimonium; patet consequentia 1. quia hæc conditio (*si prolem vitaveris*) viciat matrimonium; ut patet ex *c. c. fin.* sed illa conditio est eadem ac ista; ergo etiam ista viciat matrimonium. 2. quia voluntas excludens finem conjugii, est contra hujus substantiam (sic enim excludit intentionem contrahentis, quæ est de substantia matrimonii) consequenter viciat matrimonium: sed voluntas illius conditionis est voluntas excludens finem matrimonii; excludit enim omnem consensum in copulam, consequenter in

prolificationem, quæ est finis matrimonii ergo.

Resp. voluntatem, quæ apponit eam 801. conditionem (*si ex voto servaveris castitatem*) non esse contra bonum prolis quoad obligationem, sed tantum quoad executionem, bonum autem prolis, *consistens in executione*, hoc est in usu juris ad copulam, seu in ipsa copula, non est objectam, in quod ferri debet consensus, qui est de substantia matrimonii, ut tenet ipse Sanchez supra relatus; ergo voluntas apponens eam conditionem (*si ex voto servaveris castitatem*, vel *voto ad illam te obliges*) non est contra bonum prolis, prout hoc est objectum consensûs, in quod ferri debet consensus; qui est de substantia matrimonii; ergo non viciat contractum conjugii sub ea conditione initum.

Ad 1. prob. conseq. Resp. eam con- 802. ditionem (*si prolem vitaveris*) intellectam *solum negativè*, nimirum (*si ex voto copulam intermiseris*) non viciare matrimonium, nec in hoc sensu in *c. finali* à Pontifice numerari inter condiciones, quæ sunt contra substantiam matrimonii, secus, *intellectam positivè*, nimirum per media mala, ut dixi *num. 799.* at sic non est idem, ac conditio, *ex voto servandi castitatem*, seu non utendi jure copulæ; ergo. Porro bonum prolis *quoad obligationem*, consistit in mutua traditione corporum, seu in jure, & potestate mutua ad copulam conjugalem, & hoc est objectum, in quod ferri debet intentio, & consensus, qui est de substantia matrimonii: huic autem intentioni non contrariatur intentio (*ex voto non utendi eo jure*) quia hæc duæ intentiones sunt circa distincta objecta; nimirum, circa *jus*, & *usum juris* ad copulam. 2. quia potest quis habere jus ad aliquem usum, & tamen habere obligationem non exercendi talem usum, ut patet in conjugibus, post matrimonium, consummatum Religionem professis. Hi enim retinent jus ad copulam, & tamen voto prohibentur à tali usu. Idem est in his, qui post simplex votum castitatis in sæculo validè, sed illicitè, contraxerunt; Ergo.

Ad 2. prob. conseq. in n. 800. conce- 803. do voluntatem, quæ excludit finem *intrinsecum* matrimonii, omnino esse contra substantiam illius; non autem si excludat solum

solum finem extrinsecum. Finis intrinsecus matrimonii est bonum prolis, quoad obligationem; extrinsecus, bonum prolis, quoad executionem; illum autem non excludit voluntas ex voto servandi castitatem, ut ostensum est; quia stat cum intentione tradendi mutuo jus corporum, ad copulam; ergo: ad hujus probat: quâ dicitur: quod voluntas apponens conditionem (si ex voto servaveris castitatem) excludat omnem, consequenter etiam implicitum, & virtuales consensum in copulam, Resp. dato, quod excluderet omnem, atque ad id etiam implicitum consensum in copulam: ex hoc tamen non inferri, quod contrarietur consensui, qui est de substantia matrimonii, seu bono prolis, quoad obligationem. Omnino enim negatur, quod consensus in traditionem corporum, & potestatem ad copulam, saltem implicitè ac virtualiter feratur in copulam; nam hoc principium, quo utitur P. Sanchez lib. 2. hinc D. 28. (consensus in aliquam rem, fertur saltem implicitè in effectum, ad quem illa res intrinsecè ordinatur) omnino fallit. Ratio hujus est, quia productio entis essentialiter, & naturâ suâ ordinari ad alterum, non necessario, etiam implicitè, ac virtualiter, est productio termini; aliàseductio unionis inter corpus & animam, etiam foreteductio animæ: & qui producit motum corporis, produceret corpus, ergo. Nec volitio connexionis, est implicitè, ac virtualiter volitio termini, aliàs consensus DEI in permissionem peccati, quod vidit infallibiliter futurum sub conditione certi auxilii, esset consensus in peccatum; & efficax amor medicinæ, esset efficax amor morbi præexistentis, &c. imò in his, quæ liberè omitti possunt, etiam posito ente ad ea intrinsecè ordinato, planè fallit; ut contingit in divinis auxiliis, quæ à voluntate creatâ frustrari possunt, esto naturâ suâ in bonum ordinentur.

804. Quia tamen P. Sanchez lib. 2. hinc D. 28. per implicitum & virtuales consensum in copulam, nihil aliud intelligit, quàm explicitum consensum in contractum, quo constituitur jus mutuum, & potestas ad copulam, intrinsecè ad hanc ordinata, rectè sequitur, quod voluntas excludens consensum etiam implicitum in copulam in hoc sensu, & juxta dictam suppositionem

consensus impliciti, eo ipso excludat consensum, qui est de substantia matrimonii; & ideo si suppositio vera esset, negari deberet, quod voluntas apponens dictam conditionem, excluderet etiam implicitum consensum in copulam, quia non excluderet consensum explicitum in jus ad copulam, qui hic supponitur esse consensus implicitus ad copulam.

Ex dictis inferitur 1. quod consensus, qui est de substantia matrimonii, nec implicitè sit consensus in copulam, ex n. 803. deinde, quod idem componi possit cum consensu, & obligatione voti ad servandam castitatem in conjugio quod voluntas conditionis (si ex voto servaveris castitatem) etiam in principio contractus appositæ, non sit contra substantiam; quia non impedit efficacem translationem dominii in corpus ad copulam, ut supponit Sanchez nobis contrarius lib. 5. hinc D. 10. n. 3. constat ex num. præcedenti. 4. ex matrimonio contracto sub conditione (ex voto servandi castitatem) in conjugibus non sequi obligationes ad opposita, sed tantum obligationem reddendi debitum conjugii petenti ex jure non vinculo, & negandi debitum, petenti ex jure vinculo, quæ non sint opposita, ut patet in exemplis allatis supr.

Hinc ulterius advertendum, quod, licet jus conjugum, nascens ex contractu conjugali, sit jus utendi copulâ, quin talis actus in re sit peccatum fornicationis, non tamen sit jus utendi copulâ citra omne peccatum in qualibet suppositione. Sic, licet vir, qui post simplex votum castitatis, illicitè, sed validè contraxit matrimonium, non committat peccatum fornicationis petendo, & exercendo copulam cum uxore, & hoc ex vi juris conjugalis, quo, hoc ipso, quod copuletur suæ, immunis est à fornicatione, non tamen excusatur à peccato contra votum. Similiter, licet vir, vi juris conjugalis excusetur à malitia fornicationis, utendo copulâ cum suâ, etiam in circumstantiis, in quibus prævidet propter nimiam suam immoderantiam, uxorem inde subituram tali tempore (v. g. dum est gravissimè infirma) ingens periculum vitæ, aut diuturnæ infirmitatis; non tamen excusatur à malitia contra charitatem, imò & justitiam. Nulla enim mulier, dum nubit, jus naturale, quod

quod habet, ne ex viri nimiammoderantia in usu juris conjugalis, cadatur periculose in corpore, à se unquam abdicat, ex hoc, quod nubat.

807. Ex hoc autem sequitur, quòd quilibet conjugum, licet habeat jus iustitiæ, utendi debito conjugali quoad substantiam circa peccatum fornicationis in re; simul tamen habeat obligationem iustitiæ, non utendi debito conjugali, hoc vel illo modo, quem scilicet recusat jus existens in altero, ne fiat hoc vel illo modo, v.g. Tunc, quando inde is, qui debitum reddit, & redde-
806. dere quoad substantiam tenetur, ex actu tali modo reddito, vel admissio gravissima mala pati cogere-
808. tur. Unde quando in contractu matrimonii adjicitur conditio (si non tenetur, in prædictis circumstantiis, reddere debitum) non apponitur conditio contraria substantiæ matrimonii, etiam si (ly non tenetur) ponatur ex voto, vel pacto iustitiæ obligationem inducente; consequenter per ejusmodi conditiones non vitari matrimonium; quia ex hoc solum sequitur, quod quis vi juris sui possit uti copula, quoad substantiam, & obligetur non uti, tali modo, loco, tempore; hæc autem contraria non sunt; ergo. Sic Castropalaus D.2 de Sponsal. p. 11. §. 4. n. 6. cujus ratio est, quia habere ius iustitiæ ad faciendum aliquem actum, & obligationem iustitiæ non utendi eo jure, non sint contraria, potest enim dominus rei, pacto seu contractu legitimo sibi usum sui juris æque ac voto, aut fidelitate interdiceret. Ex hoc deducitur, non esse contra substantiam matrimonii, si conjuges contrahant adjuncta conditione, ex pacto mutuo servandi continentiam; sic enim aliud non sequitur, quam quemlibet eorum habere jus ad copulam, sed vinculum pacto, non utendi eo jure.

808. Si dicas, ex hoc sequi, quòd quis in hac suppositione, utendo jure suo per copulam alteri faceret, & non faceret injuriam; non faceret; quia nemo utendo jure suo, facit alteri injuriam; faceret; quia ageret contra obligationem iustitiæ, pacto inductam de non utendo jure suo: deinde, sic uxor ex iustitiâ teneretur, viro petenti, debitum reddere; cum ad hoc obligetur ex jure conjugali, quod inducit obligationem iustitiæ, & ex iustitiâ posset viro petenti negare debitum, consequenter non

Tom. IV.

teneretur ex iustitiâ viro petenti debitum reddere; quia vi pacti acquisivit jus, eidem negandi debitum petitum.

Resp. nego sequelam; dico enim, quòd in hoc casu alteri tantum faceret injuriam violando pactum de non utendo jure suo. Ad hujus probationem Resp. I. cum dist. nemo utendo jure suo non vinculo (seu ligato lege, aut pacto voluntariè inito) alteri facit injuriam. C. utendo jure suo vinculo N. in hoc autem casu, jus utendi corpore alterius per copulam, est vinculum pacto mutuo, ut ponit casus; ergo. Deinde Resp. Negando universaliter illud principium: nemo utendo jure suo facit alteri injuriam. Nam hoc in multis fallit, ut ostendi in tractatu Theologico, de jure & iustitiâ q. 1. qui enim post sponsalia ritè contracta cum Berta, nec legitime dissoluta, contrahit de præsentibus cum Caja, Berta facit injuriam; & tamen, contrahendo cum Caja, utitur jure suo, seu potestate juridicâ; mirum sibi constituta favore legis tali contractui tribuentis valorem juris. Similiter qui manè Titio vendit equum accepto pretio, spondens equi traditionem (à meridie, & sub hoc accepto pretio vendit, & tradit Cajo) Titio facit injuriam; & tamen utitur jure suo, dum venditionem, ac traditionem facit Cajo; aliàs enim non transtulisset dominium equi validè in Cajum, si actus non procederet à jure, quod habet, vendendi equum validè etiam in hoc casu.

Ad idem argumentum in num. 808. 809.

Resp. 2. solum sequi, uxorem in eo casu ex iustitiâ teneri viro petenti debitum reddere, nulla factâ suppositione pacti, vel voti, & non teneri ex iustitiâ, factâ suppositione pacti; quæ non sunt opposita, ut rectè notat Castropal. cit. num. 7. Jus conjugale in quolibet conjugum parit obligationem iustitiæ alteri petenti reddendi debitum, nulla suppositione factâ, non autem factâ suppositione v. g. obligationis voluntariæ, quam habens tale jus, sibi liberè imponit, non utendi eo jure; vel periculi gravissimi tunc nascituri ex usu juris.

Hinc etiam negandum est, per conditionem (ex pacto, vel voto servandi castitatem) impediri translationem dominii in corpus alterius ad usum conjugalem; nam voluntas constituendi jus alteri

Dd

ad

ad talem usum componi potest cum obligatione actuali non utendi eo jure, ut ostensum est; & dicitur infra. Unde licet conjuges supposito voto, vel pacto, de castitate servanda, non possint uti jure suo talem usum componendo cum voto, vel pacto, nisi peccent; non propterea tale jus esset frustraneum. 1. quia adhuc utile esset, si contra votum uterentur jure suo; nam ex vi talis juris ille usus non esset fornicarius. 2. satis est, quod inutilitas illa non sit illis imposita ex necessitate ipsis non liberâ, ut patet in aliis juribus, & potestatibus, voluntario vinculo impeditis, non per se, sed per accidens, & solum ex suppositione.

810. Ex his sequitur 1. non vitari matrimonium apposita conditione ab uno conjugum (si te obliges ad non petendum debitum) quia cum hac obligatione non petendi, stat voluntas alteri tradendi corpus ad usum conjugalem; voluntas enim conditionis solum exigit obligationem non utendi jure petendi; ita Sylvester. V. matrimonium 4. q. 7. sequitur 2. idem dicendum in casu, quo contrahitur sub conditione, ne quis dependenter à pacto cogatur debitum reddere. Nam hæc conditio solum excludit voluntatem utendi jure petendi ex suppositione alterius consentientis in pactum non reddendi; non autem voluntatem illi dandi jus absolutè, & independentem à suppositione consensûs in pactum; ita Pontius lib. 3. h. c. 11. d. n. 11. Sensus est, etiam valere matrimonium, si Titia contrahat matrimonium cum Cajo sub conditione, si Cajo se obliget pacto inito, non utendi jure ad copulam; consequenter nec utendi jure, quo aliàs obligare possit Titiam, ut reddat debitum. Et quamvis alicui visum sit, quod Pontius hunc casum loco cit. non habeas; verum tamen est hunc authorem in cit. loco num. 11. viam ostendere ad numeros sequentes, ubi eum tenet. Nam in n. 13. proponit hunc casum: an valeat matrimonium: *contrabo tecum, si ego minimè teneor debitum reddere, quoties tibi non licet exigere*, & num. 14. respondet, *valere*: hic autem casus idem est cum illo, quem supra posui, nam, *contrabo tecum, si pacto inito, nolis uti jure copule*; vel *contrabo tecum, si dependenter à pacto non*

utendi jure copula non teneor reddere, ac: contrabo tecum, si ego minimè teneor debitum reddere, quando tibi non illius pacti non licet exigere, in re idem sunt.

Utrumq; casum negat Sanchez; primum, lib. 5. D. 10. num. 4. alterum eod. lib. 5. D. 11. num. 2. cujus ratio est. 1. quia de ratione matrimonii est *totalis* traditio corporum, ex qua dimanet mutuum, & æquale jus ad corpus alterius; sed in illis casibus hoc non contingit. Nam in primo non traditur *jus petendi*; in secundo autem non est *jus æquale*. Unus enim haberet jus petendi, & reddendi; alter autem, solum petendi. Sed Resp. concedendo per contractum matrimonii cuilibet conjugum constitui debere jus petendi & reddendi debitum *absolutè*; sic scilicet, ut usus corporis alterius, seu copula sit eo ipso *immunis à malitia fornicationis*; cum ex vi illius juris sit usus, & copula *cum coniuge suo*; negari tamen, per matrimonii contractum cuilibet conjugum constitui debere jus petendi, & reddendi sic, ut talis usus corporis alterius, seu copula sit *immunis ab omni malitia in quacunque suppositione* v. g. legis tunc copulam inhibentis; voti, aut pacti, de non utendo jure suo. Primum autem in utroq; casu stat, ut patet consideranti: & secundum non requiritur, ut ostensum est: Castropal. cit. d. 2. p. 11. §. 4. n. 7.

Confirmari potest hoc totum ex ca. 810. su, quo matrimonium contrahunt, vir, & mulier, scientes se obligatos voto simplici servandæ castitatis, nam hoc non obstante validè contrahunt, licet neuter alteri constituat, aut constituere possit jus ad copulam stante voto exercendam active, vel passive *contra malitiam peccati contra votum*; & quamvis uterque sciat alterum actu obligatum, *ad non usum inris* sibi nascentis ex eo contractu valido; adhuc tamen non impeditur translatio juris mutui in corpus alterius, prout requiritur: ergo potest alicui constitui jus plenum petendi & reddendi debitum absolutè, stante obligatione illo non utendi; ergo sicut hæc obligatio, sic voluntas eam deducens in pactum, stare potest cum voluntate efficaciter transferente jus in corpus suum per usum conjugalem.

Ratio-

813. Rationem dat Pontius cit. num. 12. dicens: ideo ibi non obstat, quia talis obligatio antecedit contractum matrimonii, pro casu, quo contrahunt post simplex votum castitatis; Verum etiam conditionis impletio (in casu, quo talis obligatio assumitur pro conditione, sub qua contrahitur) antecedit contractum, sub ea conditione celebratum; cum natura prius sit conditionem impleri; unde sicut ibi, ita hic prius, quam contractus sit absolutus, ulus matrimonii est impeditus; ergo si hoc non officit, nec officiet istud.

814. Hoc ulterius confirmat Pontius cit. ex doctrina P. Sanchez lib. 5. hic D. 9. ubi docet, quod matrimonium non evadit irritum, quando conditio, ejus substantiæ contraria, adjicitur *suspensivè*, suspensio scilicet contractu, donec ea conditio eveniat; cujus rationem dat, quia in hoc casu matrimonium non concurret cum conditione, sed conditio prius impleri debet, quam sit matrimonium. Unde subsumit Pontius: sed etiam in casu, quo obligatio talis conditionis implendæ ponitur pro conditione, sub qua contrahitur, conditio prius impleri debet, quam sit matrimonium; cum hoc esse non possit ante conditionis eventum, à quo consensus pendet; ergo nec obstat, si sub conditione ponitur obligatio de præsentibus.

815. Sed revera, si loco cit. attentè legatur Sanchez, expressè docet vitiari matrimonium, etiam si conditio repugnans ejus substantiæ adjiciatur *suspensivè*, eò, quod etiam in hoc casu inducat obligationem repugnantem matrimonio, quod sub conditione talis obligationis (v. g. *non petendi, non reddendi debitum*) contrahitur. Nec juvat Pontium in hoc casu paritas desumpta ab his, qui scientes obligationem voti prius emissi, nihilominus contrahunt *validè*. Nam in hoc casu *præsens obligatio* voti consensus substantiale in matrimonio non antecedit *solo signo*; sed *tempore*; atque adeo consensus in conditionem repugnantem substantiæ matrimonii, & consensus in ipsam substantiam matrimonii (qui ponuntur esse consensus circa idem contrarii) *non sunt simul tempore*: scilicet, licet unus sit in priori, alter in posteriori signo naturæ, hoc enim non obstantè adhuc sunt realiter in eodem

Tom. IV.

instanti. Nam signorum diversitas non tollit repugnantiam ad coexistendum simul tempore.

816. Rectius ergo dici nobis videtur, consensus matrimonio substantialem, ideo non everti per consensus in hujus conditionis adjectionem (*si te obliges ad servandam castitatem*) quia consensus ad habendum ius utendi alterius corpore per copulam, & consensus in obligationem ad non utendum eo iure, nec ratione sui, nec ratione objectorum sibi contrariantur. Nam nullus eorum fertur in objectum, alterius objecto contrarium, sive consensus consideretur, in quantum constituit alteri jus in suo corpore, ad illo conjugaliter utendum; sive in quantum est acceptatio talis juris sibi vicissim constituti ab altero, licet ab utroque conditio (*si te alliges ad non utendum eo iure*) in ipso tali consensu adjiciatur. Nam habere ius ad utendum aliquare, & dependenter à sua libera voluntate habere obligationem ad non utendum eare, contraria non sunt, ut patet in exemplis allatis.

817. Si dicas; ergò nec ista conditio contractui adjecta (*si tibi liceat etiam aliis carnaliter commisceri*) vitiabit matrimonium. Resp. nego illatum; quia qui sibi vult licere carnalem commixtionem cum aliis, non suis, habet voluntatem contrariam illi, qui se obligat, ad se non commiscendum carnaliter *nisi cum suis*; sed hæc voluntas est de substantia matrimonii; ergo apponens eam conditionem, habet voluntatem contrariam illi, quæ est de substantia matrimonii; ergo vitiat matrimonium. Similiter si quis diceret (ego tibi constituo jus conjugaliter utendi meo corpore, *si talis usus sit fornicatio*) apponeret hoc ipso conditionem contrariam substantiæ matrimonii, ut rectè notat Pontius cit. c. 11. num. 4. Nam vir per copulam cum muliere non committit fornicationem *in effectu*, quando copulatur *sue*; hic enim est effectus juris conjugalis, quo mulier evadit *Uxor Viri*; & copula (etiam peccaminosè habita cum Uxore sua) est in re *conjugalis*, non *fornicaria*; quare volens, ut copula sit fornicaria, excludit *suitatem* corporis, quo per copulam utitur, consequenter voluntatem, cujus objectum sit ea *suitas*, seu *ius coniu-*

Dd 2

gale,

- gale, quæ tamen voluntas est de substantia matrimonii.
818. Sequitur 3. hanc conditionem contractui appositam (*si non tenebor tibi debitum reddere, quoties tibi non licet exigere*) non esse contra substantiam matrimonii, quando sensus est, quoties tibi *jure* non licet exigere; ut contingit in casu, quo conjugum adultero innocens *jure* negat debitum, vel si petat in loco sacro; ita Sanchez. *cit. lib. 5. D. 11. num. 3.* Caterum, extra hos casus, idem Author *cit. num. 2.* negat, valere conditionem, & matrimonium non vitari, si ea conditio sumatur *universaliter*, in hoc nimirum sensu: *si non debeam reddere debitum, quoties tibi non licet exigere*; eò, quod multi possint casus occurrere, in quibus vir petendo peccet mortaliter, & tamen uxor negare non possit. 1. si vir ligatus voto castitatis, vel animo fornicario, vel dubius de valore matrimonii petat, uxore certâ de valore. 2. quia conditio auferens jus justitiæ in corpus alterius est contra substantiam matrimonii, sed hoc facit ea conditio; Ergo.
819. Verum oppositum probabilius est; quia nulla datur darive potest obligatio ad cooperandum alterius actui, qui nunquam fieri potest ab eo, nisi malè, seu illicitè; aliàs daretur obligatio ad peccatum: sed ligatus voto castitatis, stante tali voto, nunquam petit licitè, nec eam petitionem in hoc casu facere potest, nisi malè; ergo in tali casu alter non habet obligationem illi cooperandi, quod tamen fieret, debitum reddendo. Cum autem certæ sint circumstantiæ, ubi conjugibus clausis in loco sacro etiam petere licitum est, prout traditur ad sextum præceptum decalogi, eo quidem casu alter reddere tenebitur; sed non extra illas, ubi petere prohibitum est, ita, ut non possit, nisi malè fieri. Unde cum copula fieri possit inter conjuges *sine animo fornicario*, eo ipso, cum taliter sit, non ita sit, ut non possit nisi malè fieri, quo casu reddens non cooperatur imputabiliter alterius actui malo, ut non possit non malè fieri.
820. Ad secundum Resp. datâ maj. N. min. nam ea conditio nec aufert, nec impedit ipsum jus justitiæ; sed tantum ejus usum, ut sæpè dictum est; hinc nota; jus justitiæ non consistere in facultate, alios in suum commodum *utcumq;* obligandi, ne in usu ejusmodi juris, illud habens, impediatur, sed solum, ne in usu, qui est juxta legem juris constitutivam, & intrinsecam; non autem, in usu, qui est contra legem juris non constitutivam, & extrinsecam. Certum est autem jus justitiæ frequenter constitui per legem, quæ tribuit valorem actui, quin excludat legem præcisè prohibentem talem actum: ergo fieri potest, quod quis *jure* faciat actum, in quantum est juxta legem præcisè prohibentem juri extrinsecam. Et ideo (licet conjunx ligatus voto castitatis, carnaliter cognoscat conjugem) uritur *jure*, in quantum talis actus est juxta legem juris conjugalis constitutivam, quæ copula eximitur à malicia fornicationis, & evadit conjugalis, & simul, in quantum est contra legem præcisè prohibentem illum actum, stante voto, ratione cujus copula tunc est sacrilega, non tamen fornicaria.
- Ad illud, quod additur, *conjugem certum de valore matrimonii, debere debitum reddere alteri petenti, sed dubio de valore matrimonii, esse tunc illicitè petat.* Resp. non teneri, stante illo dubio in petente, ac sibi persuadente, se peccare petendo. Ratio est eadem, quæ *num. 819.* quia, cum eo casu petitio non possit fieri, nisi malè, nequit obligari ad cooperandum tali actui; & ideo multi dicunt, contractui, quo conjuges se mutuo obligant, ad jus copulæ præstandæ, tacitè inesse hanc conditionem, *si fieri possit licitè.*
- Et ideo conditio contractui conjugali apposita *ab usu conjugali* certis diebus (*v. g. sextis feriis*) abstinendi, non est contra substantiam matrimonii, quod sequitur à fortiori; cum nec conditio ex voto, *semper abstinendi* usu juris conjugalis sit contra substantiam matrimonii, ut hætenus dictum est, & tenet Pontius *cit. c. 11. num. 17.* Accedit, quod nullâ ratione contrarium sit conjugio decretum, concedens jus, primo bimestri (quod conceditur pro deliberatione de ingressu Religionis) non consummandi matrimonium, atque adeo nec votum.

Quæres, an quandò conditio contraria substantiæ matrimonii apponitur ab uno tantum, vitietur matrimonium? Quatuor sententiæ in hac materia refert Sanchez cit. lib. 5. hic d. 13. ubi Prima docet, non vitari matrimonium, si eam apponat uterq; contrahentium; Secunda, vitari matrimonium, valere tamen in vim Sponsalium; Tertia, nec matrimonium, nec Sponsalia eo casu nasci: Quarta, valere matrimonium secutâ copulâ; non autem secus. Primam, & Quartam Sanchez cit. num. 5. censet valde probabilem: tertiam, ceteris probabiliorẽ; quod omninò tenendum videtur; quia impossibile est, stare contractum, stante aliquo illius substantiæ contrariante; sed si conditio est contraria substantiæ matrimonii, manet contraria, licet ab uno tantum adiciatur; accedit, quòd nunquam contrahentium voluntates uniri possint, quando unus consentit purè, alter sub conditione contrariâ substantiæ matrimonii; ergò: sic Castropalaus de Sponsalibus D. 2. p. 11. §. 4. num. 9.

§. 8.

Quid in desponsationibus operentur conditiones turpes?

Ante resolutionem not. in foro conscientiæ standum intentioni contrahentium; in foro autem externo, quando sciri non potest, quo nimirum animo ejusmodi conditiones adjectæ sint? decisionis juris, ut notavimus n. 761. Not. 2. in eiusmodi casibus dubiis, conditiones turpes, dispositione Juris Canonici, haberi pro non adjectis, quando apponuntur in contractu matrimonii; consequenter, iudicandum, contractum purè celebratum, nimirum consensum contrahentium non fuisse alligatum conditionis eventui, ut constat ex c. fin. b. t. ibi: licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si turpes, aut impossibiles fuerint, debeant propter favorem (intellige matrimonii) pro non adjectis haberi. Hæc tamen regula limitatur, ut non procedat, si conditio turpis simul sit contraria substantiæ contractus. Tunc enim non reiicitur, nec vitatur, sed vitat contractum; qui enim efficaciter vult aliquid contractui contrarium, ne-

quit efficaciter velle contractum. Accedit ratio à nobis allata in supra dictis. Nam ubi conditio est contraria substantiæ actus, non est dubium de intentione eam apponentis. An autem, & qualiter reiiciantur conditiones turpes de præsentis, vel præterito, quando non sunt contrariæ ipsi substantiæ talis contractus, constabit ex dicendis in sequentibus.

Dices: hæc conditio in contractu matrimonii apposita (si te adulterandam prostituveris) vitiat matrimonium, & non reiicitur, licet inducat conscientres Sacramentum ad peccatum faciendum, consequenter licet sit conditio turpis; ergo & ista: v. g. si furari mecum volueris. Resp. in casu, (si ponatur sub obligatione adulterium) consequenter ubi ea conditio est contraria substantiæ matrimonii, omnino vitari contractum, & non reiici; quia tunc non est dubium de contrahentis intentione, cum ponatur contraria substantiæ finis directè quæsitæ, nempe matrimonii; hæc autem ratio locum non habet in casu, quo dubitatur de intentione apponentis conditionem turpem, sed non contrariam ei fini, licet ponatur sub obligatione, si mecum furari volueris; hæc enim non est contraria obligationi conjugalis fidei; sicut foret obligari ad adulterandum.

Quæstio est, an si in desponsationibus apponatur hæc conditio: si mecum concubueris, contractus sit purus reiectâ conditione, tanquam turpi? 2. si te Virginem reperero; 3. si in primo concubitu mihi placueris? Ad 1. respondet P. Sanchez lib. 5. hic D. 16. num. 4. si contractus celebratur per verba de præsentis sub illa conditione: si admisseris copulam, vel concubitum, & conditio intelligatur de copula turpi, seu extraconjugali, conditionem reiici, & statim esse matrimonium; si verò de conjugali, impletâ conditione, perfici matrimonium.

Verùm universaliter dicendum est, eam conditionem rejici tanquam turpem, quando non intelligitur de copula permittenda post matrimonium contractum, seu post conditionem purificatam; Nam omnis concubitus Viri, & femine, qui fuit, antequam matrimonium sit absolutum, est non conjugalis, consequenter